

De Nijinski-gedichten
van Stefan Hertmans

Mijn lichaam is een doorgangshuis

In zijn jongste dichtbundel wijdt Stefan Hertmans een cyclus
aan de legendarische danser en choreograaf Vaslav Nijinsky.

Johan Reyniers over de dertig jaar duisternis van Nijinsky
en over de ingenieuze poëzie van Hertmans.

Uit zijn romans, verhalen, essays en gedichten is al ten overvloede gebleken dat ook volgens Stefan Hertmans (1951) - naar het bekende woord van Hugo Claus - een kunstenaar geen Neanderthaler is die op een mooie dag ergens uit een boom komt gevallen. Hij is het produkt van heel veel dingen, en of hij dat nu wil of niet: hij zit volgestouwd met beelden, verhalen en betekenissen. Waarom daar dus geen creatief gebruik van maken?

Hertmans' jongste dichtbundel, *Muziek voor de overtocht* (Meulenhoff/ Kritik), is daar alweer een mooie demonstratie van. In vijf cycli, opgehangen aan evenveel kunstenaars uit de eerste helft van deze eeuw, gaat de dichter op zoek naar "een soort plaatsbepaling in zijn eigen tijd", zoals de flaptekst zegt, "alsof een woord, uitgesproken aan de overkant, ons alsnog tot aanbeveling kan strekken met betrekking tot het hier en nu." In de vierde cyclus, *Een doorgangshuis*, komt de beroemde Pools-Russische danser Vaslav Nijinsky aan bod. Met hem breidt Hertmans zijn rariteitenkabinet van doorgeslagen cultuurdragers uit, waarin zich sinds het lange theatergedicht *Kopnaad* (1992) al o.a. Nietzsche, Hölderlin, Lenz en Trakl bevonden.

In de enkele choreografieën die hij maakte, bleek Nijinsky (1889-1950) zijn tijd ver vooruit, maar het is vooral als danser dat hij zijn gelijke niet kende; het publiek verafgoode hem om zijn technische virtuositeit en zijn grote inleving in de personages die hij speelde. Bergafging hij echter even snel als bergop; zijn biografie pleegt men samen te vatten als: tien jaar groei, tien jaar scholing, tien jaar bloei, dertig jaar duisternis.

In 1919 werd Nijinsky, die ook daarvoor al geen toonbeeld van geestelijk evenwicht was, ongeneeslijk krankzinnig verklaard. Dertig jaar lang, tot aan zijn dood, werd hij verpleegd door zijn vrouw Romola. "Grote mensen als Nietzsche en Van Gogh," schreef zij in 1963, "hebben eenzelfde lijdensweg afgelegd toen zij de grens van hun creatieve visionaire geestesgesteldheden overschreden en omkwamen in de wereld van de onwerkelijkheid." Nijinsky is daarmee, zoals ook Hertmans suggereert met de identieke openings- en slotverzen van zijn cyclus, in feite twee keer

Nijinsky in "Le Dieu bleu" / Bert